

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра маркетингу

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
завідувач кафедри
Касян С.Я. _____
«_31_»_серпня_2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія зарубіжної та української журналістики»

Галузь знань 06 «Журналістика»
Спеціальність 061 «Журналістика»
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Ступінь бакалавр
Статус обов'язкова дисципліна
Загальний обсяг 9 кредитів ЄКТС (270 годин)
Форма підсумкового
Контролю.....диференційований залік
Термін викладання 1-й семестр (1-2 чверть)
(повний термін навчання)

Мова викладання українська

Викладачі: проф. Бутиріна Марія Валеріївна

продовжено: на 2023/2024 н.р. _____ (_протокол №15_) «26» червня 2023 р.
(підпис, ПБ, дата)

Дніпро
НТУ «ДП»
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української та зарубіжної журналістики» для бакалаврів спеціальності 061 «Журналістика» / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. маркетингу – Д.: НТУ «ДП», 2022. – 14 с.

Розробник – проф. Бутиріна М.В.

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки студентів до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

Робоча програма буде корисною для формування змісту підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедр університету.

Погоджено рішенням методичної комісії спеціальності 061 Журналістика (протокол № 15 від 26.06.2023р.).

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2 ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	5
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	7
6.1 Шкали.....	8
6.2 Засоби та процедури	8
6.3 Критерії.....	9
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	11
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у студентів компетентностей в царині історико-журналістського знання, ознайомлення їх із закономірностями розвитку соціального інституту журналістики, узалежненими політичними, економічними, соціокультурними процесами, що вплинули як на національний, так і глобальний інформаційний простір.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація поставлених завдань дозволяє забезпечити наступні програмні результати навчання:

Шифр ПРН	Програмні результати навчання, зміст
ПР10	Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень
ПР18	Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва

3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Відсутні.

4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години					
		Денна		Вечірня		Заочна	
		Аудиторні заняття	Самостійна робота	Аудиторні заняття	Самостійна робота	Аудиторні заняття	Самостійна робота
Лекційні	131	44		-	-	-	-
Практичні	124	38		-	-	-	-
Контрольні заходи	15	15	-	-	-	-	-
Разом	270	97	173	-	-	-	-

5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Шифри ПРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	Лекції	44
ПР 10 ПР 18	<ul style="list-style-type: none">Вступ. Основні підходи до періодизації історії журналістики. Етимологія поняття «Журналістика». Поняття «протоформи журналістики». Інформаційні революції. Розвиток журналістики як соціального інституту: палеожурналістика, пражурналістика, журналістика, постжурналістика. Становлення журналістики в контексті медіаекономіки. Поняття комодифікації.	2
ПР 10	<ul style="list-style-type: none">Становлення соціальних комунікацій за часів античності. Соціокультурні, економічні, політичні передумови	2

	до становлення раннях форм інформування. Виникнення писемності як друга інформаційна революція в суспільстві. Графіті. Альбуми. Протоформи журналістики. Протоформи реклами. Інститут глашатаїв. Протогазети.	
ПР 10	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток засобів інформування у середньовіччі. Передумови виникнення рукописних періодичних видань. Типи «спогади», «хроніки», «листки новин». Винахід книгодруку. Співіснування рукописних та друкованих видань. Усна публіцистика часів античності та середньовіччя. Риторика. Видатні ритори. Функції промов.	2
ПР 10	<ul style="list-style-type: none"> • Становлення британської системи журналістики. Розвиток газетно-видавничої справи у Великобританії XVII-XIX ст. Вертикальна модель преси. Кволіті і таблоїди. Специфіка столичної та регіональної преси. Розвиток радіо-журналістики. Корпорація BBC. Преса британських домініонів та країн співдружності. Процес монополізації англійської преси.	2
ПР 10	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток журналістики у західноєвропейських країнах XVII-XX ст. Становлення журналістики у Франції, Німеччині, Італії, Іспанії, Швеції: основні видання, персоналії, становлення професійних стандартів та законодавчої бази журналістики. 	4
ПР 10 ПР 18	<ul style="list-style-type: none"> • Глобальні процеси в журналістиці. Гомогенізація контенту. Таблоїдизація. Піаризація. Моделі журналістики. 	2
ПР 10 ПР 18	<ul style="list-style-type: none"> • ЗМІ і пропаганда в XX ст. Роль ЗМІ в I світовій війні. Моделі підшкірної ін'єкції, стереотипних капсул. Апарат нацистської пропаганди. Роль ЗМІ у II світовій війні. 	4
ПР 10	<ul style="list-style-type: none"> • ЗМІ США у XX ст. Розвиток американської преси між двома світовими війнами. Жанрові особливості часопису новин (журнал «Тайм»). Типологія американських ЗМІ у повоєнний період. Справа Саллівана, документи Пентагону та Закон про інформацію в інформаційному просторі США.	4
	<ul style="list-style-type: none"> • Передумови виникнення журналістики в Україні. Проблеми періодизації. Економічні, технологічні, політичні, національно-культурні передумови зародження української журналістики. Журналістські протоформи та ранні джерела інформування: «Літопис Руський», публіцистика Київської Русі, полемічна література, козацькі літописи, творчість мандрівних дяків. Періодизація історії української журналістики.	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Початковий етап становлення журналістики в Україні. Перший щотижневик «Gazette de Leopold». Періодичні видання французькою, німецькою й польською мовами у Львові. Початок журналістики у Харкові: передумови та перші	2

	видання. «Харьковский демокрит», «Харьковские известия», «Украинский журнал», «Украинский вестник».	
	<ul style="list-style-type: none"> • Українська альманахова журналістика. Формування Харківської школи романтиків. Гурток І. Срезневського. «Украинский альманах»: засади, автори, твори. «Руська трійця» та її альманах «Русалка Дністровая». Альманах «Утренняя звезда». Альманах Є. Гребінки «Ластівка». Видавнича діяльність Пантелеймона Куліша: альманахи «Записки о Южной Руси» і «Хата». Альманах "Киевлянин" М. Максимовича 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Журнал «Основа» та його роль в розвитку української журналістики. Історія заснування. Журнал як літературна трибуна для українських митців слова: Т.Шевченка, М.Вовчка, О.Стороженка, Л.Глібова. Публіцистична діяльність П.Куліша та М.Костомарова. «Листи з хутора» П.Куліша. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Австрійсько-український період у розвитку журналістики. Історичні обставини життя українців на підавстрійських територіях у добу «великих реформ». Чинники українського національного відродження в Галичині. Газета «Зоря Галицька». Комунікативна, інформаційна та організаційна функції газети. Народовська журналістика. Журнали «Вечерниці», «Мета», «Нива», «Русалка». Газети «Батьківщина» і «Діло». Історія журналу «Правда». Редактори, загальна характеристика програми. Участь у видання П. Куліша та його твори в часописі. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Періодичні видання «радикальної» політичної течії на галицьких землях. Журнал «Друг». Прихід до редакції М. Павлика та І. Франка. Ідейно-художній рівень видань «Громадський друг», «Дзвін», «Молот». Заснування журналу «Світ», його характер і напрямок. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Репресивні заходи російського уряду проти українського слова. Історичні умови, що передували Валуєвському циркулярові 1863 р. Зміст цього документа та його наслідки для розвитку української журналістики. Історичні передумови Емського указу 1876 року. Еміграційна журналістика. Газета «Киевский телеграф». Журнал «Киевская старина». Вплив журналістики на становлення національної свідомості українства. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Основні тенденції розвитку української журналістики в першій половині ХХ ст. Періодизація історії історичної преси та журналістики у ХХ ст. Українська періодика доби визвольних змагань. Історичний журнал «Наше Минувле». Журнал «Книгар». Розгортання періодики 	4

	на західноукраїнських землях. Українські ЗМІ в період Другої світової війни.	
	<ul style="list-style-type: none"> Українська журналістика у другій половині ХХ ст. Вплив комуністичної ідеології на програму та зміст історичних видань. Формування публіцистичного дискурсу в українській журналістиці повоєнного часу. Становлення аудіовізуальних медіа. 	2
ПР 10 ПР 18	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток іномовлення в Україні. Канали, форми, функції іномовлення. Протидія російській дезінформації та пропаганді. Радіослужби іномовлення. Роль іномовлення у «холодній війні». Поява інтегрованого телерадіомовлення. Етап гібридного мовлення. «Всесвітня служба радіомовлення України». UA – мультимедійна платформа іномовлення в Україні. 	2
Контрольні заходи		2
	Практичні заняття	38
ПР 10 ПР 18	Підготовка презентації відповідно до теми лекції	6
ПР 10 ПР 18	Виконання творчого завдання: написання історій	6
ПР 10 ПР 18	Участь у дискусії щодо полемічних питань з історії журналістики.	6
ПР 18	Аналіз публіцистичного доробку відомих українських публіцистів: створення хмарини слів-концептів.	6
ПР 18	Аналіз зарубіжних видань: тематика, проблематика, формат, персоналії тощо.	6
ПР 18	Аналіз українських видань: тематика, проблематика, формат, персоналії тощо.	8
Контрольні заходи		2
Разом		

6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності студента за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час контрольних заходів	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів;
практичні	захист практичних завдань	виконання завдань під час практичних занять		виконання ККР за бажанням студента
	захист самостійних завдань	виконання завдань під час самостійної роботи		
	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час контрольних заходів		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якість виконання контрольного або індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком дескрипторам, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час заліку має право виконувати контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань контрольної роботи повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів контрольної роботи має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання контрольної роботи визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання контрольної роботи може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожного дескриптора НРК.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерія використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для магістерського рівня вищої освіти (подано нижче).

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
Знання		
– спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: – спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень; – критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей	95-100
	Відповідь містить не грубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
Рівень знань незадовільний	<60	
Уміння/навички		
– спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення	Відповідь характеризує уміння: – виявляти проблеми; – формулювати гіпотези; – розв'язувати проблеми; – оновлювати знання;	95-100

досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; – здатність інтегрувати знання та розв’язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; – здатність розв’язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	– інтегрувати знання; – провадити інноваційну діяльність; – провадити наукову діяльність		
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з не грубими помилками	90-94	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64	
Рівень умінь/навичок незадовільний			<60
Комунікація			
– зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова: – правильна; – чиста; – ясна; – точна; – логічна; – виразна; – лаконічна. Комунікаційна стратегія: – послідовний і несуперечливий розвиток думки; – наявність логічних власних суджень; – доречна аргументація та її відповідність відстоюваним положенням; – правильна структура відповіді (доповіді); – правильність відповідей на запитання; – доречна техніка відповідей на запитання; – здатність робити висновки та формулювати пропозиції; – використання іноземних мов у професійній діяльності	95-100	
	Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами	90-94	
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)	85-89	
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано	80-84	

	чотири вимоги)	
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)	74-79
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
Відповідальність і автономія		
– управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; – відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів; – здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії	Відмінне володіння компетенціями: – використання принципів та методів організації діяльності команди; – ефективний розподіл повноважень в структурі команди; – підтримка врівноважених стосунків з членами команди (відповідальність за взаємовідносини); – стресовитривалість; – саморегуляція; – трудова активність в екстремальних ситуаціях; – високий рівень особистого ставлення до справи; – володіння всіма видами навчальної діяльності; – належний рівень фундаментальних знань; – належний рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок	95-100
	Упевнене володіння компетенціями відповідальності і автономії з незначними хибами	90-94
	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано дві вимоги)	85-90
	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано три вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано чотири вимоги)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано п'ять вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано шість вимог)	65-69
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (рівень фрагментарний)	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інсталюваний на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365. При виконанні практичних та самостійних завдань студенти використовують графічний редактор Canva, відеоредактор Capcut.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

- Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М.М.Романюка. – Львів, 1994-2002. – Вип.1-11.
- Бернштейн М.Д. Журнал «Основа» і український літературний процес кінця 50 – 60-х років ХІХ ст. – К., 1959.
- Беспалова А. Г., Корнилов Е. А. и др. История мировой журналистики. – М., 2003.
- Бочковський О.І., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання). – Мюнхен, 1993.
- Владимиров В.М. Історія української журналістики (1917-1997 роки): Навч. посібник. –Луганськ, 1998.
- Гриценко О.М., Шкляр В.І. Преса і політика: проблеми, концепції, досвід. – К., 2000
- Гутковський В. Українська журналістика на західноукраїнських землях: державотворча функція, тематичні аспекти (1848-1919 рр.). Історико-політичний нарис. – Л., 2001.
- Гутковський В. Українська журналістика Наддніпрянщини (II половина ХІХ ст. – 1920 р.): генезис, проблематика, державотворча функція. – Л., 2001.
- Дмитрук В.Г. Нарис з історії української журналістики ХІХ ст. – Л., 1969.
- Животко А. Історія української преси. – Мюнхен, 1989-1990.
- Киян О.І. Вклад журналу «Русский архив» в історіографію України // Український історичний журнал. – 1988. – № 10. – С.68-76.
- Корбич Г. Журнал «Літературно-науковий вісник» львівського періоду (1898-1906). – К., 1999.
- Крупський І.В. Національно-патріотична журналістика України (друга половина ХІХ – перша чверть ХХ ст.). – Львів, 1995.
- Михайлин І.Л. Історія української журналістики. Підручник. – Кн.1: Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики. – Харків, 2000.
- Мукомела О. На зламі віків. Українська журналістика на початку ХХ ст.: Навч. посіб. К., 2010.
- Нечиталюк М.Ф. Методологічні проблеми історико-журналістських досліджень // Українська періодика: історія і сучасність: Тези доповідей і повідомлень Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (9-10 грудня 1993 р.). - Львів. 1993. - с. 17 - 22.
- Маковей О. П'ятдесятлітній ювілей руської публіцистики // Літературнонауковий вісник. - 1898. - Т. 2. - № 4.- С. 117.
- Палієнко М.Г., Срібняк І.В. Історія зарубіжної та української журналістики: Методичний комплекс. – К.: НаУКМА, 2003.

- Українська журналістика в іменах [Текст] : матеріали до енциклопед. словника / ред. М. М. Романюк ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики. Львів. Вип. 1 – 12. 1994 – 2005.
- Романюк М. М. Українська преса Північної Буковини 1918-1940 рр. – Л., 1996.
- Сидоренко Н. Національно-духовне самоствердження. – К., 2000.
- Шаповал Ю.Г. «Діло» (1880-1939 рр.): поступ української суспільної думки. – Львів, 1999. 384 с.
- Федченко П.М. Матеріали з історії української журналістики. – К., 1959. – Вип.1: Перша половина ХІХ ст.
- Федченко П.М. Преса та її попередники. Історія зародження й основні закономірності розвитку. – К., 1969.

Допоміжні

- Борзенко О.І. "Харьковский Демокрит" як феномен українського Просвітництва // Українська періодика: історія і сучасність. - Х.. 1998. - С. 57
- Главачек Франтішек. Декілька згадок про мої зустрічі з Іваном Франком // Спогади про Івана Франка. - Львів. 1997. с. 171. Жуковський Аркадій. Національне питання в полеміці між М. Драгомановим і Б. Грінченком // Діалоги про українську національну справу. - К.. 1994. -С. 26.
- Качкан В. А. "Реальні образи сумної правди" (Іван Кревецький - історик, критик, бібліограф, пресо- і книгознавець) // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / За ред. М. М. Романюка. - Львів. 1998. - Вип. V. - С. 398 - 414.
- Лещенко П.Я. "Харьковский еженедельник" (1812 р.) // ХІІІ звітно-наукова сесія. Секція української мови та літератури: Тези доповідей. - Х.. 1958. - С. 22.
- Портнов А. "Український вісник" (1970 - 1974 рр.) в контексті історії української нелегальної періодики. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. - Львів. 1998. - Вип. 5. - С. 240 - 245.
- Романюк М.М. Історія української преси: проблеми періодизації // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. - Львів, 1994. - Вип. 1. - С. 6 - 14.